

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

TUOTTAVA MAASEUTU

1.1.2011 – 31.12.2014

LOPPURAPORTTI

SISÄLLYSLUETTELO	Sivu
1. Hankkeen tausta ja tarve	2 - 3
2. Hankeorganisaatio	3
3. Ajankohta ja kesto, aikataulun toteutuminen	3
4. Toiminnan kuvaus	
4.1. Hankkeen markkinointi ja hankkeeseen sitouttaminen	3
4.2. Koulutukset	4 - 7
4.2.1 Yleiset koulutukset	
4.2.2 Yrityskohtaiset koulutukset	
4.3. Tiedottaminen	7
4.4. Yhteistyötahot	8
5. Tavoitteiden toteutuminen	
5.1 Asetetut tavoitteet	9
5.2 Tavoitteiden toteutumisen arviointi	9
6. Talous	10
7. Toteutuksen arviointi	10
7.1 Yrittäjien palaute	11
8. Jatkotoimet ja ehdotukset	11

Projektipäällikkö Hannu Virranniemi
Nuottatie 6 A
93600 KUUSAMO
Puh. 0400-375935
hannu.virranniemi@naturpolis.fi

1. Hankkeen tausta ja tarve (lähtökohdat)

Koillismaalla alkutuotannon toimialan tärkeimpinä strategisina tavoitteina on yrittäjien ammattitaidon vahvistaminen ja sitä kautta yritysten kilpailukykyyn ja alueen maidon- ja lihantuotannon nykytason säilyttäminen. Kilpailukykyyn turvaamisen edellytyksenä muuttuvassa toimintaympäristössä on maatilojen JATKUVA kehittäminen. Tavoitteen toteutuminen vaatii pitkäjänteistä ja suunnitelmallista kehittämistyötä. Keskeisenä painopisteenä kehittämistyössämme on yrittäjien ammattiosaamisen - erityisesti johtamis- ja liiketoimintaosaamisen vahvistaminen.

Maatilayritysten kasvu ja toimintaympäristön muutokset luovat paineita yritystoiminnan kokonaisuuden hallinnalle. Selkeästi on ilmennyt, että läheskään kaikkien maatalousyrittäjien ajatusmallissa maatilaa ei vielä mielletä tai ole mielletty liikeyritykseksi. Nykypäivän ja erityisesti tulevaisuuden maatilalla operatiivinen osaaminen ei enää pelkästään riitä, vaan tarvitaan myös johtamis- ja neuvottelutaitoja. Tärkeänä osana tulee olemaan myös politiikan ja markkinoiden muutosten ennakoiminen. Prosessilähtöinen toiminta ja sen vaikutus kilpailukykyyn on tiedostettu suomalaisilla tiloilla vasta viime vuosina, puhumattakaan että sitä olisi siirretty laajemmin maatilojen käytännön toimintaan. Suunnitelman mukaisen koulutushankkeen tarve maatilayrittäjien johtamis- ja liiketoimintaosion osalta on ilmennyt alan yrittäjien taholta tulleiden palautteiden välityksellä. Tarve syvällisempään johtamistietojen ja -taitojen saamiseen on yrittäjien keskuudessa tiedostettu.

Yritystoiminnan jatkuvuuden turvaaminen pitkällä aikavälillä voi tapahtua vain voimakkailta panostuksilla sukupolvenvaihdoksiin. Alueellemme vahvojen ja perinteisten peruselinkeinojemme jatkuvuus sukupolvenvaihdosten kautta on elinehto alueen maaseudun elinvoimaisuudelle, sekä alueella toimiville huomattaville jatkojalostusyrityksille.

Naturpolis Oy:n hallinnoiman AKO:n (aluekeskusohjelma) muuttuessa vuoden 2010 alussa KOKO:ksi (koheesio- ja kilpailukykyohjelma) ohjelma-alue laajeni **Kuusamon, Taivalkosken ja Posion lisäksi käsittämään myös Kemijärven kaupungin, sekä Sallan, Savukosken ja Pelkosenniemen kunnat**. Alueen laajenemisen myötä myös porotalouden alueellinen merkitys samalla kasvoi ja kyseisen tuotantomuodon jatkuvuuden edistäminen maa- ja metsätalouden ohella otettiin osaksi tätä hanketta.

Metsänomistajien keski-ikä on Suomessa kohonnut jo yli 60 vuoteen. Suunnitelmallisten ja hallittujen sukupolvenvaihdosten sijasta metsät siirtyvät yhä useammin perintönä perillisille. Usein perintömetsän saajat lähestyvät jo itsekkin eläkeikää saadessaan metsän haltuunsa. Tilojen siirtyminen järkeviksi ja metsätalouden kannalta merkittäviksi kokonaisuuksiksi on vaikeaa.

Metsätilojen omistusta on pohdittu maa- ja metsätalousministerin vetämässä työryhmässä. Metsänomistajien ikääntymisen lisäksi huomiota on kiinnitetty metsätilojen edelleen jatkuvaan hallitsemattomaan pirstoutumiseen. Ikääntyminen koetaan ongelmaksi, koska se vähentää metsänomistajien toimeliaisuutta eli kiinnostus mm. metsien aktiiviseen hoitoon ja säännölliseen puukauppaan vähenee. Metsätilojen SPV -osio sisällytettiin hankkeeseen, koska alueella toimineiden, mutta erityisesti alueen ulkopuolella hallinnoitujen metsätiloille suunnattujen SPV -hankkeiden toiminta-malleilla ei ole saavutettu parhaita mahdollisia tuloksia. Metsätilojen SPV -osion toteuttaminen osana tätä hanketta voitiin toteuttaa samalla myös hyvin kustannustehokkaasti.

Muut hankkeen sisältöön kirjatut hankealueen yhteiset kohderyhmät ja toimenpiteet ovat tulleet esille hankealueella kunnittain käytyjen sidosryhmäkeskustelujen ja niiden pohjalta tehtyjen yhteenvetojen kautta. Sidosryhmäkeskusteluihin ovat antaneet oman kannanottonsa myös alueella toimivat yrittäjät ja/tai heidän edustajansa, kuten tuottajayhdistykset ja paliskuntaryhdistys. Keskeisenä perusteena hankkeen sisällön suunnittelussa on ollut myös se, että hankkeen toiminnoilla edistetään ja tuetaan alueen alkutuotannon elinkeinostrategisia tavoitteita ja painopisteitä.

2. HANKEORGANISAATIO

Hankkeen vastuullinen toteuttaja oli Koillis-Suomen Kehittämisyhtiö Naturpolis Oy.
Hankkeen johtaja/vastuuhenkilö; Naturpolis Oy, toimitusjohtaja Jari Hentilä

Ohjausryhmä; Heikkilä Markku (varajäsen Tennilä Terho)	Kemijärven kaupunki
Kangas Kirsi (varajäsen Vuorela Erkki)	Sallan kunta
Kantia Outi (varajäsen Martin Heidi)	Savukosken kunta
Mourujärvi Teemu (varajäsen Hämeenniemi Pertti)	Yrittäjä, Posio
Mikkonen Jukka	Koillis-Suomen kehittämisyhtiö
	Naturpolis Oy
Polojärvi Ari	Kuusamon Juusto Oy
Virkkunen Juha (varajäsen Tyni Kauko)	Taivalkosken kunta
Onkalo Pirjo	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, maaseutu- ja energiayksikkö

Projektipäällikkö	Virranniemi Hannu
Hankesihteeri	Pitkänen Kirsti
(työajan suhteessa)	

3. Ajankohta ja kesto, aikataulun toteutuminen

Hankkeen alkuperäinen toteutusaika oli 01.01.2011 – 31.12.2013. Hankkeelle myönnettiin 18.10.2013 Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskuksen tekemällä päätöksellä jatkoaika vuoden 2014 loppuun saakka

Hankkeen käytännön toiminnot rajoittuivat aikaan 1.1. – 19.6.2011, 15.8.2011 – 17.6.2012, 13.8. – 31.12.2012, 1.1. – 23.6.2013, 19.8. – 31.12.2013, 1.1. – 22.6.2014, sekä 7.8. – 31.12.2014. (hankkeen keskeytysjaksot 20.6. – 14.8.2011, 18.6. – 12.8.2012, 24.6 – 18.8.2013, sekä 23.6. – 6.8.2014). Hankesuunnitelman ajankäyttökaavioon merkityt toimenpiteet suoritettiin suunnitelman mukaan. **Aikataulullisesti hanke eteni kokonaisuudessaan suunnitelmaa noudattaen.**

4. TOIMINNAN KUVAUS

4.1 Hankkeen markkinointi ja hankkeeseen sitouttaminen

Hankkeen alkuvaiheen keskeisin tehtävä oli hankkeen markkinointi kohderyhmälle. Maatilojen liiketoiminta- ja johtamisosion, sekä SPV (sukupolvenvaihdos) –osion markkinointi aloitettiin lähettämällä tiedotekirjeet paikallisen Kuusamon Osuusmeijerin välityksellä ko. meijeriin maitonsa lähettävälle maidontuottajille. Niiden osalta, jotka lähettävät maidon muihin meijereihin, samoin kuin hankealueen naudanlihantuotantoa harjoittaville yrittäjille tiedotteet lähetettiin postin välityksellä. Postin välityksellä tiedotteita lähetettiin yhteensä 122 yrittäjälle. Tiedotekirjeiden lähettämisen jälkeen yrittäjiin otettiin yhteyttä suoraan puhelinkontaktein, joiden yhteydessä esiteltiin hanketta tarkemmin, vastattiin yrittäjien tekemiin lisäkysymyksiin, sekä sovittiin mahdollisista yrittäjäyhteistyöskäytännöistä.

Metsätilojen sukupolvenvaihdosten osalta markkinointi suoritettiin pitkälti suoran puhelinkontaktin. Toiminnasta tiedotettiin myöskin hankealueella toimivia metsänhoitoyhdistyksiä. Metsätilojen osalta hanke toimi yhteistyössä Elinvoimainen metsätila –hankkeen kanssa, joten päällekkäisyyksien välttämiseksi Itä-Lapin metsätilojen osalta SPV –markkinointia tehtiin porrastetusti. Tuottava maaseutu –hankkeen toimesta markkinointia suoritettiin pääosin vasta vuoden 2012 alusta lukien. Porotilojen SPV –osion osalta markkinointi painottui pääosin hankealueen paliskuntien poroisäntien kautta tapahtuvaa tiedottamiseen, sekä lehtimainontaan.

Yhteenvedon voidaan todeta, että **hankkeen kautta otettiin puhelimitse yhteyttä 417 kohderyhmän yrittäjään**, joiden pohjalta **tehtiin 141 hankkeen markkinointiin liittyvää yrityskäyntiä**. Markkinoinnin myötä toteutuneet tavoitteet on kuvattuna kohdassa 5.2.

4.2. Koulutukset

4.2.1. Yleiset koulutustilaisuudet

Hanke järjesti yhteensä 48 yleistä koulutustilaisuutta, joihin osallistui 184 eri henkilöä. Maatila-yrittäjien liiketoiminta/johtamiskoulutuksien osalta tilaisuudet järjestettiin pääasiassa hankekunnittain. Itä-Lapin koulutustilaisuuksien osalta kuntia tarvittaessa yhdistettiin järkevän osallistujamäärän saavuttamiseksi. Sukupolvenvaihdos –osioiden osalta yleisiä koulutustilaisuuksia järjestettiin paikkakunnittain sitä mukaan, kun kohtuullinen ryhmäkoko tilaisuuden järjestämiseksi oli saavutettu. Alla luettelo koulutuksista aihealueittain ja paikkakunnittain

Koulutuksen nimi	Aika ja paikka	
Maatila-yrittäjien liiketoiminta/ johtamiskoulutus 1. pv	4.10.2011	Posio, Posion kunnantalo, valtuustosali
Maatila-yrittäjien liiketoiminta/ johtamiskoulutus 1. pv	6.10.2011	Taivalkoski, Taivalkosken kunnantalo valtuustosali
Maatila-yrittäjien liiketoiminta/ johtamiskoulutus 1 pv	11.10.2011	Kemijärvi, Kemijärven kaupungintalo, kunnan- hallituksen kokoushuone
Maatila-yrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 1 pv	13.10.2011	Salla, Sallan kunnantalo, valtuustosali
Maatila-yrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 1 pv	18.10.2011	Kuusamo, Koillis-Suomen aikuiskoulutus Oy, luokka Lumikko
Maatila-yrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 2 pv	1.11.2011	Posio, Posion kunnantalo, valtuustosali
Maatila-yrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 2 pv	3.11.2011	Taivalkoski, Taivalkosken kunnantalo, valtuustosali
Maatila-yrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 2 pv	8.11.2011	Kemijärvi, Kemijärven kaupungintalo, kunnanhallituksen kokoushuone
Maatila-yrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 2 pv	10.11.2011	Salla, Sallan kunnantalo, valtuustosali

Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 2 pv	15.11.2011	Kuusamo, Koillis-Suomen aikuiskoulutus Oy, luokka Lumikko
Metsätilan sukupolvenvaihdos	18.11.2011	Taivalkoski, Taivalkosken kunnantalo, valtuustosali
Metsätilan sukupolvenvaihdos	25.11.2011	Kuusamo, Koillis-Suomen aikuiskoulutus Oy, luokka Apaja
Maatilan sukupolvenvaihdos	2.12.2011	Salla, Sallan kunnantalo, valtuustosali
Maatilan sukupolvenvaihdos	5.12.2011	Posio, Posion kunnantalo, valtuustosali
Porotilan sukupolvenvaihdos	9.12.2011	Kuusamo, Koillis-Suomen aikuiskoulutus Oy, luokka Lumikko
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 3 pv	20.3.2012	Posio, Posion kunnantalo, valtuustosali
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 3 pv	23.3.2012	Taivalkoski, Taivalkosken kunnantalo, valtuustosali
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 3 pv	27.3.2012	Kemijärvi, Kemijärven kaupungintalo, kunnanhallituksen kokoushuone
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 3 pv	29.3.2012	Salla, Sallan kunnantalo, valtuustosali
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 3 pv	3.4.2012	Kuusamo, Koillis-Suomen aikuiskoulutus Oy luokka Apaja
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 4. pv	30.10.2012	Posio, Posion kunnantalo, valtuustosali
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 4 pv	1.11.2012	Salla, Sallan kunnantalo, valtuustosali
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 4 pv	6.11.2012	Kemijärvi, Kemijärven kaupungintalo, kunnanhallituksen kokoushuone
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 4 pv	8.11.2012	Kuusamo, Koillis-Suomen aikuiskoulutus Oy, luokka Lumikko
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 4 pv	16.11.2012	Taivalkoski, Taivalkosken kunnantalo, valtuustosali
Maatilan sukupolvenvaihdos	5.12.2012	Kuusamo, Koillis-Suomen aikuiskoulutus Oy, luokka Lumikko
Metsätilan sukupolvenvaihdos	10.12.2012	Posio, Posion kunnantalo, valtuustosali
Metsätilan sukupolvenvaihdos	31.1.2013	Salla , Sallan kunnantalo
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtamiskoulutus 5. pv	11.3.2013	Posio, Posion kunnantalo, valtuustosali

Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 5. pv	12.3.2013	Kuusamo, Koillis-Suomen aikuiskoulutus Oy luokka Lumikko
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 5. pv	15.3.2013	Taivalkoski, Taivalkosken kunnantalo, valtuustosali
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 5. pv	27.3.2013	Kemijärvi, Kemijärven kaupungintalo, kunnanhallituksen kokoushuone
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 5. pv	28.3.2013	Salla, Sallan kunnantalo, lautakuntien kokoushuone
Metsätilan sukupolvenvaihdos	4.6.2013	Kemijärvi, Itä-lapin ammattiopisto
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtamiskoulutus 6. pv	29.10.2013	Posio, Posion kunnantalo, valtuustosali
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 6. pv	30.10.2013	Kemijärvi, Kemijärven kaupungintalo, kunnanhallituksen kokoushuone
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 6. pv	31.10.2013	Kuusamo, Koillis-Suomen aikuiskoulutus Oy luokka Lumikko
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 6. pv	1.11.2013	Taivalkoski, Taivalkosken kunnantalo, valtuustosali
Maatilan sukupolvenvaihdos	17.2.2014	Taivalkoski, Taivalkosken kunnantalo, valtuustosali
Metsätilan sukupolvenvaihdos	14.3.2014	Posio, Posion kunnantalo, valtuustosali
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtamiskoulutus 7. pv	11.3.2014	Posio, Posion kunnantalo, valtuustosali
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 7. pv	19.3.2014	Kemijärvi, Kemijärven kaupungintalo, kunnanhallituksen kokoushuone
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 7. pv	20.3.2014	Kuusamo, Koillis-Suomen aikuiskoulutus Oy luokka Lumikko
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 7. pv	21.3.2014	Taivalkoski, Taivalkosken kunnantalo, valtuustosali
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtamiskoulutus 8. pv	28.10.2014	Posio, Posion kunnantalo, valtuustosali
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 8. pv	29.10.2014	Kemijärvi, Kemijärven kaupungintalo, kunnanhallituksen kokoushuone
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 8. pv	30.10.2014	Kuusamo, Koillis-Suomen aikuiskoulutus Oy luokka Lumikko
Maatilayrittäjien liiketoiminta/ johtaminen 8. pv	31.10.2014	Taivalkoski, Taivalkosken kunnantalo, valtuustosali

Liiketoiminta/johtaminen Posio 4.10.2011

Metsätilan SPV –koulutus Kuusamo 25.11.2011

Maatilan SPV –koulutus Salla 2.12.2011

4.2.2. Yrityskohtaiset koulutukset/ohjaukset

Yrityskohtaiset koulutukset/ohjaukset aloitettiin vuoden 2012 alusta lukien. Ohjaukset tapahtuivat tiloille suoritetuilla yrityskäynneillä. Ohjausta annettiin maatilayrittäjien liiketoiminta- ja johtamistaitojen kehittämiseen, sekä maa-, metsä- ja porotilojen sukupolvenvaihdosprosessien edistämiseen. Yrityskohtaiset koulutukset jatkuivat intensiivisenä vuosien 2012 - 2014 ajan. Hankkeen päättyessä hankkeen kautta on annettu **koulutusta yhteensä 4626 tuntia, mistä yrityskohtaista, tiloilla tapahtuvaa ohjausta 1554 tuntia.**

4.3 Tiedottaminen

- 13.1.2011 Hanke-esite "tonkkapostina" Kuusamon Osuusmeijerin maidonlähettäjäille.
- 17 – 28.1.2011 Hanketiedotteet kirjeitse (121 kirjettä) hankealueen maataloille (muille kuin Kuusamon Osuusmeijerin maidonlähettäjäille)
- 14.2.2011 Koillissanomat, lehtijuttu "Koillismaan isännille johtamistaitoja"
- 17.2.2011 Kaleva, lehtijuttu "Maatilayrittäjille johtamisoppia"
- 21.2.2011 Koillis-Lappi, lehtijuttu "Tuottava maaseutu kehittää liiketoiminnan osaamista"
- 29.3. – 11.4.2011 Sähköpostitiedotteet hankkeesta hankealueen poroisännille

- 11.4.2011 Sähköpostitiedotteet hankkeesta hankealueen metsänhoitoyhdistysten toiminnanjohtajille
- 8.4. 2011 Ajankohtaispäivä poromiehille Savukoski (Samperin Savotta) hankkeen esittely, paikalla n. 25 henkilöä.
- Lehti-ilmoitus poromies 3/2011 –lehti
- Hanketiedote Koillis-Suomen alkutuotannon ”Jemmari” –sivustolla.
- Hanketiedote Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy:n sivustolla
- 5.9.-2011 Projektipäällikön kirjoitus Koillissanomat; Metsätilan siirto seuraavalle sukupolvelle
- 11.10.2011 Hanke-esittely Kemijärven MHY
- 24.10.2011 Hanketiedote Jänkäviesti -lehti
- 9.11.2011 Tiedottaminen hankkeesta Lapin lammastalouden harjoittajille hotelli Kuusamossa
- 28.11.2011 Hanke-esittely ja luento sukupolvenvaihdoksesta maa- metsätalouden opiskelijoille Rovaniemen ammattikorkeakoululla yhteistyössä Lapin hankkeen kanssa.
- 15.12.2011 Hanke-esittely ja luennointi sukupolvenvaihdoksesta maatalousalan opiskelijoille Oulun seudun ammattiopistolla Muhoksen yksikössä
- 14.12.2011 Lehtijuttu Koillissanomat; Maatilayrittäjille lisää osaamista
- 29.12.2011 Lehtijuttu Kotikymppi; Tuottava maaseutu –hanke, maa- metsä- ja porotalousyrittäjien tukena
- Poromieslehti 1/2012 ”Älä luovuta - luovu hallitusti”
- 23.2.-12 Esitelmä SPV maatala ja hanketiedottamista RAMK Rovaniemi
- 4.5.-12 Lehtijuttu Koillissanomat (hankkeessa mukana oleva yrittäjä)
- 1/2013 Leikko lehti ”hanketukea sukupolvenvaihdoksen suunnitteluun”
- 11.4.2013 Koti-Lappi hankeilmoitus ”Älä luovuta, luovu tilastasi hallitusti”
- 6.11.2013 Seudullinen kehittämistyöryhmä, hankkeen tilannekatsaus
- 8.11.2013 Posion metsäinfopäivä, hankkeen esittely kohderyhmälle
- 21.11.2013 Hanke-esitys Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin ELY keskusten tukivalvonnan henkilöstölle
- 16.12.2014 Lehtijuttu Koillissanomat ”uusia viljelijöitä ja investointeja”
- Suorat puhelinkontaktit kohderyhmään, 417 eri henkilöön

4.4 Yhteistyötahot

Hankkeen keskeisimpinä yhteistyötahoina ovat olleet mm. Pohjois-Pohjanmaan- ja Lapin ELY –keskukset, hankealueen kaupungit ja kunnat, paliskuntain yhdistys ja paikalliset tuottajayhdistykset.

Yhteistyön lisäksi **yksityisen rahoitusosuuden kertymää ovat tukeneet Kuusamon Osuusmeijeri, Kuusamon-, Käylän- Posion- ja Sallan Osuuspankit, Lapin Osuuspankkiliitto, metsänhoito-yhdistys Kuusamo, sekä Kuusamon maamiesseuraliitto.**

5. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

5.1. Asetetut tavoitteet

Hankesuunnitelmaan on hankkeen jatkoaika huomioituna kirjattu seuraavat hankkeen keskeisimmät määrälliset tavoitteet;

-Hankkeeseen sitoutuu **110** yrittäjää, joista **72** maa-. metsä- ja/tai porotalouden sukupolvenvaihdos-osioihin ja **38** maatilayrittäjien johtamis- ja liiketoimintaosioon. SPV –osioihin liittyneille tavoitteena on antaa tarvittava selvitys, valmennus ja ohjaus sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseksi

-Yleisiin koulutustilaisuuksiin ja yrityksissä tapahtuviin ohjauksiin osallistuu yhteensä **150 eri** henkilöä.

-Koulutuksien määrä oppilastyöpäivinä on yhteensä **572 työpäivää (4575 tuntia)**

-Hankealueen maatilojen tulojen, sekä maatalouden myyntitulojen nykytason säilyttäminen.

Laadullisten tavoitteiden osalta keskeisintä on maatilayrittäjien johtamistaitojen edelleen kehittäminen, sekä suunnitelmallisten sukupolvenvaihdosten kautta tapahtuva ikääntyvien yrittäjien epätietoisuuden vähentäminen

5.2. Tavoitteiden toteutumisen arviointi

Hankkeeseen sitoutui kirjallisesti yhteensä 115 yrittäjää.

Maatilayrittäjien johtamis-/liiketoimintaosioon liittyi 38 yrittäjää. Vastaavasti maatalan SPV –osiossa oli mukana 26 yrittäjää, metsätilan SPV –osiossa 47 yrittäjää, sekä porotalouden SPV –osiossa 4 yrittäjää. Hankkeen jatkoaika huomioiden kokonaistavoitteeksi oli asetettu saada mukaan 110 yrittäjää, joista 38 liiketoiminta- johtamisosioon ja 72 sukupolvenvaihdososioihin. **Asetettu kokonaistavoite hankkeen osallistujamäärän osalta ylitettiin alla kuvatun taulukon mukaisesti.** Porotalouden osalta sukupolvenvaihdosten vähäisyyteen vaikuttaa alan heikko kannattavuus, joka johtuu pitkälti petojen porotaloudelle aiheuttamista vahingoista.

PAIKKAKUNTA	MAATILAN JOHTAMINEN	MAATILAN SPV	METSÄTILAN SPV	POROTILAN SPV	YHTEENSÄ
Kemijärvi	2	5	3		10
Kuusamo	9	6	19	1	35
Pelkosenniemi	1	1	2		4
Posio	17	4	14	2	37
Salla	2	4	6		12
Savukoski		3			3
Taivalkoski	7	3	3	1	14
YHTEENSÄ	38	26	47	4	115

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli jatkoaika mukaan lukien saada koulutuksiin osallistumaan vähintään 150 eri henkilöä. Hankkeen aikana **koulutuksiin osallistui 184 eri henkilöä, joten koulutuksien ja ohjausten osallistujatavoite ylitettiin selvästi.**

Seurattavana tulostavoitteena oli myös koulutuksien määrä oppilastyöpäivinä. **Oppilastyöpäiviä kertyi yhteensä 578** tavoitteen ollessa 572 työpäivää. Työpäivistä 194 päivää kohdistui yrityksissä tapahtuneisiin yrityskohtaisiin ohjaus- ja neuvontapäiviin ja loput 378 yleisiin koulutustilaisuuksiin. **Oppilastyöpäiville asetettu tavoite ylittyi siten niukasti.**

Sukupolvenvaihdoskoulutuksien ja ohjauksien myötä hankkeen aikana **toteutettiin 28 sukupolvenvaihdosta, sekä lisäksi työstettiin toteuttamista vaille valmiiksi 34 sukupolvenvaihdosta**, jotka tulevat arviolta lähes kaikki toteutumaan. Mukana olleista yrityksistä 15 vaihdos ei edennyt erinäisistä syistä vielä vaihdosvalmiuteen.

SPV –osioissa mukana olleille **yrittäjille myönnettiin nuoren viljelijän aloitustukia yhteensä 315.000 euron edestä. Tämän lisäksi aloitustukihakemuksia on käsitellyssä ELY –keskuksissa 245.000 euron edestä.**

Maatilayrittäjille suunnatuissa johtamis-/liiketoimintaohjauksissa **rakennusinvestointeihin liittyviä suunnitelmia tuli esille yhteensä 9.281.000 (alv 0) euron suuruudesta.** Osa investoinneista toteutui jo hankkeen aikana.

6. TALOUS

**Hankkeen kokonaiskustannusarvio (alv 0)
2011 - 2014**

Rahoituslähteet

Palkat ja sivukulut	202.800
Ostopalvelut, palkkiot ja sivuk.	175.000
Vuokrat	11.500
Matkakulut (kotimaa)	21.000
Muut kustannukset	<u>16.700</u>
	427.000

TE-keskus EU (45 %)
TE-keskus valtio (45 %)
Kunnat (0 %)
Yksityinen rahoitus (10 %)

**Toteuma 01.01.2011 – 31.12.2014 (alv 0)
Kustannusarvio**

Käyttö 31.12.2014

Palkat ja sivukulut
Ostopalvelut, palkkiot ja sivukulut
Vuokrat
Matkakulut (kotimaa)
Muut kustannukset

205.707,83
177.107,85
17.489,60
10.036,48
<u>10.575,47</u>
420.917,23

Hankkeen päättyessä **kokonaiskustannusarvion käyttöasteeksi muodostui 98,58 %.** Toteutuman edellyttämä yksityinen rahoitusosuus saatiin hyvin kerrytettyä hankkeeseen mukaan lähteneiltä yrittäjiltä, sekä hanketta tukeneilta sponsoreilta.

7. TOTEUTUKSEN ARVIOINTI

Hankkeen alkuvaiheessa oleellinen tehtävä oli kohderyhmälle suunnattu hankkeen markkinointi ja sen onnistuminen. Markkinointi intensiivisillä yhteydenotoilla, sekä valituilla erilaisilla tiedotus- ja toimintatavoilla onnistui hyvin. Positiivisena asiana voidaan myös todeta, että hankkeen loppuajalla hanke markkinoi itse itseään hankkeessa jo mukana olleiden yrittäjien toimesta.

Yleisten koulutuksien ja yrityskohtaisten ohjauksien osalta toteutus eteni suunnitelman mukaisesti. Paikkakunnittain toteutetut yleiset koulutustilaisuudet koettiin hyväksi toimintatavaksi. Hankealue oli laajuudeltaan (Kuusamo, Taivalkoski, Posio, Salla, Kemijärvi, Savukoski ja Pelkosenniemi) sopiva, jotta hankkeella saatiin riittävää vaikuttavuutta. **Ainoana ongelmallisena asiana voidaan todeta olleen yrityskohtaisen ohjauksen ja neuvonnan rajoitettu tuntimäärä.** Tämä tuli esille joissakin aikaa vievissä sukupolvenvaihdosprosesseihin liittyvissä ohjauksissa.

7.1. Hankkeessa mukana olleiden yrittäjien palaute

Hankkeen edetessä pyydettiin yrittäjiltä välipalautetta hankkeen toiminnasta. Jatkoajan osalta koulutus pyrittiin järjestämään myös yrittäjien tarpeita kuunnellen. Hankkeen päättyessä pyydettiin vielä kirjalliset palautteet sekä SPV –osioihin, että maatilayrittäjien liiketoiminta-/johtamisosioon osallistuneilta yrittäjiltä. Kirjallisia **vastauksia saatiin yhteensä 41 kpl.** Alla yhteenveto palautteista koulutusosioittain ja osa-alueittain keskiarvoilla ilmaistuna.

Yhteenveto SPV –osioiden kirjallisista palautteista

Arvioperusteet 5 = kiitettävä, 4 = hyvä, 3 = tyydyttävä, 2 = välttävä, 1 = heikko
Vastauksia 21 kpl

Koulutuksen sisältö	Koulutuksen ymmärrettävyys	Kouluttajien ammattitaito	Koulutuksen vastaavuus odotuksiin	Keskiarvo
4,0	4,1	4,5	3,9	4,1

Yhteenveto liiketoiminta-/johtamisosion kirjallisista palautteista

Arvioperusteet 5 = kiitettävä, 4 = hyvä, 3 = tyydyttävä, 2 = välttävä, 1 = heikko
Vastauksia 20 kpl

Koulutuksen sisältö	Koulutuksen ymmärrettävyys	Kouluttajien ammattitaito	Koulutuksen vastaavuus odotuksiin	Keskiarvo
3,8	4,1	4,4	3,6	4,0

8. JATKOTOIMET JA EHDOTUKSET

Posion, Taivalkosken ja Kuusamon maatilayrittäjille suoritettiin Maatilojen mahdollisuudet – hankkeen toimesta huhtikuu-elokuu 2014 aikana kysely Koillismaan maatilojen tulevaisuuden näkymistä ja kehittämistarpeista. Kyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään alueen maatilojen kehittämistoiminnassa. **Tavoitteena on jatkossakin vastata yrittäjiltä tulleisiin kehittämis-ehdotuksiin.** Koska kuntien ja kaupunkien taloudelliset mahdollisuudet elinkeinojen kehittämiseen ovat varsin rajallisia, **tulee kehittämistoimintaa kohtaan tulleet kehittämis ehdotukset hankkeistaa ja hakea hankerahoitusta toimenpiteiden toteuttamiseksi.**

Ohjausryhmän kommentit

Ohjausryhmä toteaa kommentinaan, että hankkeella on saavutettu hyvin sille asetetut tavoitteet ja hanke on kokonaisuudessaan toiminut moitteettomasti. Maaseutuyrityksiin kohdistuvalle hanke-toiminnalle toivotaan samalle hankealueelle jatkoa myös alkavalla ohjelmakaudella.